

Ta hem nyttan vid odling av fånggrödor:

Fånggrödor skall binda växtnäringensämnen, ge ett tillskott av organiskt material och luckra marken. Dessa syften uppnås bara med en frodig fånggröda. Fånggrödans konkurrens med huvudgrödan får dock inte föranleda någon skördeminskning. Förutom av artegenskaperna avgörs tävlingen mellan huvudgröda och fånggröda av faktorer som etableringssätt, etableringsteknik och beståndstäthet.

I Finland är den i anslutning till skörden av spannmål och trindsäd återstående växtperioden kort. Därför är det ändamålsenligt att fånggrödan utgörs av vallväxtarter som sås redan på våren, antingen i samband med huvudgrödan (frösålåda), i omedelbar anslutning till sädden, eller, i ett etablerat bestånd i kombination med ogräsharvning respektive radhackning (rampspridare).

Ohlander m.fl. (1996) påpekar att insädd i vårsäd bör ske någon gång mellan sädden av huvudgrödan och dess uppkomst. Insädd i 1-2 bladstadiet kan skada spannmålsplantorna. Ytterligare fördröjd insädd av fånggrödan minskar dess konkurrenskraft alltför kraftigt.

Insädd i höstsäd på våren (t.ex. engelskt rajgräs) bör ske tidigt, när marken fortfarande är fuktig och mjuk (Bergkvist m.fl., 2002).

Fröna ska myllas

För att säkerställa en jämn groning skall fröna myllas. Myllningsdjupet skall motsvara frönas diameter multiplicerad med faktorn tio, vilket i praktiken betyder att det optimala såningsdjupet varierar från 5 (timotej) till 35 mm (italienskt rajgräs).

Fånggrödan behöver inte sås med en radsåningsmaskin, utan dess utsäde kan också spridas på markytan. I detta fall myllas utsädet genom ogräsharvning (före spannmålens uppkomst eller från och med dess 3-bladstadium) eller i samband med radhackning (under spannmålsgrödans bestockning).

Centrifugalspridare ger dock som följd av den ringa frövikten en ojämn fördelning. Dålig spridningsteknik, utebliven myllning eller torka kan inte kompenseras med en högre utsädesmängd.

Att medvetet begränsa fånggrödans konkurrenskraft genom ett ofördelaktigt etableringssätt innebär slöseri med utsäde. Vill man försäkra sig om en svagt växande fånggröda bör man istället välja lågt och/eller långsamt växande arter.

Konkurrenskraften ökar med tätheten

Tusenkorntvikten varierar kraftigt mellan olika gräs- och baljväxtarter, men fem kilogram utsäde per hektar

Henry Morberg sår kornet och fånggrödan på samma gång (Tavastäng, Västankvarn gård).

Vid insädd av vallväxtarter som fånggröda kan en utsädesmängd på fem kg/ha räcka till. Till vänster gräs, till höger klöver och gräs, 27 dagar efter sädden.

ger ofta en tillräckligt tät fånggröda. I blandningarna kan viktandelarna utgöras till två tredjedelar av en gräs- och till en tredjedel av en baljväxtart.

Då man ökar antalet plantor per kvadratmeter ökar fånggrödans totala biomassa, och därmed också dess tävling med huvudgrödan. Om huvudgrödan har en svag förmåga att tävla om ljus, vatten och växtnäring bör fånggrödan antingen utgöras av en art med svag konkurrensförmåga

eller åtminstone sås med en låg beståndstäthet.

Italienskt rajgräs är en stark tävlar, medan timotej och klöver har lägre konkurrenskraft. Enligt Känkänen och Eriksson (2007) kan det italienska rajgräsets konkurrenskraft minskas då utsädesmängden begränsas till 200 frön per kvadratmeter.

Spara växtnäringen åt dig

Växtnäringens förluster och erosion

förekommer till 90 procent under tider då marken är bar och då vattenrörelserna är kraftiga, dvs. under hösten och våren. Växtnäringensämnen lakas neråt i markprofilen till täckdikningsrören eller grundvattnet, rinner med markvattnet längs med markytan, eller eroderas tillsammans med mer eller mindre stora markpartiklar.

Odlingen av fånggrödor kan reducera dessa förluster till hälften. I vilken utsträckning som de av en